

**PARLAMENTUL ROMÂNIEI
CAMERA DEPUTATILOR**

Catre Biroul Permanent al Camerei Deputatilor

In temeiul articolului 73 aliniatul (4) din Constitutia Romaniei, va inaintez alaturat propunerea legislativa privind infiintarea Centrului intercultural romano-ebraic.

Initiator,
dr. Cristian Sandache
deputat PSD de Iasi

Expunere de motive

Existenta etnicilor evrei pe teritoriul provinciei istorice Moldova dateaza din cele mai vechi timpuri. Cercetatori precum J.Berkowitz, J.Pineles, I.P.Brociner, N.Iorga au demonstrat intr-o serie de scrieri in chip stiintific, perenitatea convietuirii dintre factorul ebraic si elementul majoritar romanesc. Populatia evreiasca a conferit Moldovei un specific socio-economic si cultural aparte contribuind in chip esential la modernizarea acestei provincii istorice romanesti, la schitarea unui veritabil model precapitalist. Aspectul este de altfel propriu tuturor provinciilor romanesti unde elementul etnic evreiesc s-a gasit in proportii semnificative.

Asa cum observa un istoric occidental, in Moldova, evreii au contribuit inca din Evul Mediu la ridicarea standardelor economice a acestei provincii, prin intermediul comertului cu importarea produselor de care tara avea nevoie, precum si prin exportarea materiilor prime pe care Moldova le poseda din abundenta, efectuand operatiuni financiare de mare insemnatate, acordand si imprumuturi importante Curtii Domnesti.

Devenit capitala a Moldovei din anul 1568, orasul Iasi se va dezvolta, inclusiv sub aspect numeric, in acest sens rolul factorului etnic evreiesc crescand ca pondere.

de Alep) un numar de etnici evrei s-au stabilit la Iasi, pentru ca in 1666, sub domnia lui Alexandru Voda Ilias, sa beneficieze de un hrisov prin care li se permitea organizarea institutiei hahambasiei si a propriei lor scoli. Hahambasa era sinonim cu titlul de mare rabin, adica conducatorul spirituala al tuturor evreilor din Moldova.

In acelasi timp, din punct de vedere administrativ, evreii se organizau la nivel de localitati in bresle nationale obstesti, aspect dezvoltat mai ales in secolul al-XVIII-lea. Catre sfarsitul secolului optsprezece, numarul evreilor din Iasi crescand, organizarea acestor bresle cunoaste forme tot mai judicioase. Liderii acestor bresle nationale erau alesi numai din randurile evreilor descendenti din primii etnici stabiliti in Moldova, acestia autointitulandu-se, "pamanteni" – termen preluat in epoca moderna si in perioada interbelica.

Orasul Iasi a oferit un exemplu-model al convietuirii interetnice, relatiile dintre populatia romaneasca majoritara si etnicii evrei fiind armonioase, in ciuda unor episoade reprobabile de sorginte antisemita inregistrate mai cu seama dupa 1937, anul marii recrudescențe a extremei drepte. Semnificativ e totusi faptul ca, cu ocazia alegerilor din 1937, Miscarea Legionara a obtinut in judetul Iasi cele mai putine voturi la nivel national. Civilizatia si cultura evreilor din capitala Moldovei a contribuit in chip substantial la creionarea profilului specific al acestei Florente a Romaniei, cum o numea N.Iorga.

In 1937 la Iasi existau un Seminar rabinic, Scoala evreiasca "Dr.Stern", trei scoli primare evreiesti, trei biblioteci, Societatea culturala evreiasca "Buci-Brith", Societatea Talmud-Thora, Societatea Steaua "David Herzenberg", Societatea Fundatiunea Filantropica "Ghizela si Arnold Weinraud, trei spitale evreiesti, sapte societati de binefacere evreiesti, trei societati evreiesti pentru asistenta exclusiva a copiilor, doua camine studentesti evreiesti, 108 sinagogi si case de rugaciune evreiesti, etc.

In ciuda faptului ca numarul actual al etnicilor evrei din municipiul Iasi este de 540, valoarea intrinseca a contributiei spiritual-economice a iudaismului in aceasta zona a tarii (ca pretutindeni in Romania, de altminteri) ne indreptateste a considera ca, infiintarea in fosta capitala a Moldovei a unui Centru Intercultural ebraic ar constitui un exemplu de deschidere in sensul cunoasterii reciproce a celor doua culturi, un argument in plus sub aspectul cultivarii spiritului modern, democratic, stiintific, in efortul general, necesar, care angajeaza Romania in directia cristalizarii unei reale normalitati politico-sociale.

Potentialul intelectual-stiintific al Iasului (atat cadrele consacrate cat si tinerii cercetatori si absolventi) ofera un atu in plus concretizarii unui asemenea proiect.